

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Anna Dziergawka (sprawozdawca)

SSN Adam Roch

Protokolant Klaudia Binienda

przy udziale prokuratora del. do Prokuratury Krajowej Departamentu do Spraw
Wojskowych ppor. Ingi Jasińskiej

w sprawie wniosku P. K. i Ł. K.

o zadośćuczynienie w trybie ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne
orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz
niepodległego bytu Państwa Polskiego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 12 czerwca 2024 r.,

apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawców

od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 4 września 2023 r., sygn. akt Żo Un 5/21,

1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;

2. kosztami sądowymi postępowania odwoławczego obciąża

Skarb Państwa.

[J.J.]

Anna Dziergawka

Ryszard Witkowski

Adam Roch

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	I KA 23/23
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:		
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA		
1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji		
Wyrok Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 września 2023 r., sygn. akt Żo Un 5/21.		
1.2. Podmiot wnoszący apelację		
☐ oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego		
☐ oskarżyciel posiłkowy		
☐ oskarżyciel prywatny		
☐ obrońca		
☐ oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego		
☒ inny		
1.3. Granice zaskarżenia		
1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia		
☒ na korzyść ☐ na niekorzyść	☐ w całości	
	☒ w części	☐ co do winy
		☐ co do kary
		☒ co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

1.3.2. Podniesione zarzuty				
<i>Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji</i>				
☐	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu			
☒	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu			
☒	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia			
☒	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia			
☐	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka			
☐	art. 439 k.p.k.			
☐	brak zarzutów			
1.4. Wnioski				
☒	uchylenie	☒	zmiana	
2. USTALENIE FAKTÓW W ZWIĄZKU Z DOWODAMI PRZEPROWADZONYMI PRZEZ SĄD ODWOŁAWCZY				
2.1. Ustalenie faktów				
2.1.1. Fakty uznane za udowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
---	-----	Sąd odwoławczy nie prowadził własnego postępowania dowodowego.	-----	-----

2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
---	-----	-----	-----	---
2.2. Ocena dowodów				
2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów				
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu		
-----	-----	-----		
2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)				
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu		
-----	-----	-----		
1. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW I WNIOSKÓW				
Lp.	Zarzut			

Pełnomocnik wnioskodawców zarzucił zaskarżonemu wyrokowi: I. W zakresie zadośćuczynienia: 1. w oparciu o art. 438 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. poprzez dowolną ocenę dowodów i wyciągnięcie z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wniosków sprzecznych z zasadami prawidłowego rozumowania, doświadczenia życiowego i wskazaniemi wiedzy, tj. uznanie, że zadośćuczynienie w łącznej kwocie 633.333,33 zł (sześćset trzydzieści trzy tysiące trzysta trzydzieści trzy złote i trzydzieści trzy grosze) spełnia cel i wymogi określone w art. 8 ust. 1 i 11 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej: ustawa lutowa, ustawa rehabilitacyjna) w przypadku krzywd A. K. doznanych na skutek wykonania wyroku Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie z dnia 8 sierpnia 1952 roku sygn. akt Sn 15/52; 2. w oparciu o art. 438 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie części okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, które miały wpływ na wymiar krzywd doznanych przez pokrzywdzonego, wynikających z niedostrzeżonych przez sąd I instancji dowodów w postaci dokumentów historycznych, a w konsekwencji mających wpływ na wysokość zadośćuczynienia poprzedzających wykonanie wyroku śmierci wykonanego poprzez rozstrzelanie A. K., okoliczności ukrycia ciała A. K. i nieprzekazania ich rodzinie, warunków bytowych panujących w	☐ zasadny ☐ częściowo zasadny ☒ niezasadny
---	---

więzieniu, stosowania wobec represjonowanego brutalnych i poniżających metod przesłuchań w sytuacji gdy A. K. doznał w ich wyniku wyjątkowych cierpień na skutek stosowanego terroru, co nie zostało prawidłowo dostrzeżone przez sąd I instancji i pomimo faktycznej skali maltretowania represjonowanego - wskutek czego doszło do trwałego uszczerbku na zdrowiu - ww. nie zostało poddane ekspertyzie, a także niedostrzeżenia oczywistej niesłuszności pozbawienia represjonowanego życia poprzez wykonanie wyroku śmierci, co prowadziło sąd do wydania orzeczenia z rażącym naruszeniem prawa, o którym mowa w treści art. 440 k.p.k.; 3. w oparciu o art. 438 pkt 3 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść i skutkujący bezpodstawnym uznaniem, że w okolicznościach niniejszej sprawy sumą „pokaźną” zadośćuczynienia za krzywdy doznane przez A. K. wynikłe z wykonania wyroku Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie z dnia 8 sierpnia 1952 roku sygn. akt Sn 15/52 jest kwota 633.333,33 zł (sześćset trzydzieści trzy tysiące trzysta trzydzieści trzy złote i trzydzieści trzy grosze) pomimo, iż jest to kwota niewspółmierna do rozmiaru doznanych przez niego krzywd i cierpień, ich intensywności i nieodwracalnego charakteru, podczas gdy te względy przemawiają za zasądzeniem na rzecz wnioskodawców znacznie wyższej kwoty zadośćuczynienia; II. W zakresie odsetek: 1. na zasadzie art. 427 § 2 oraz art. 438 pkt 1a k.p.k. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieprzyznanie od zasądzonej sumy odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od dnia uprawomocnienia	☐ zasadny ☐ częściowo zasadny ☒ niezasadny
---	---

	się wyroku do dnia zapłaty, pomimo iż takie żądanie zostało zgłoszone we wniosku inicjującym postępowanie.	☐ zasadny ☐ częściowo zasadny ☒ niezasadny
--	---	---

		☐ zasadny ☐ częściowo zasadny ☒ niezasadny
<i>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</i>		
Wszystkie zarzuty sformułowane w apelacji uznano za niezasadne. Tytułem wstępu należy podnieść, że zarzuty postawione w apelacji mają charakter mieszany i dotyczą zarówno zadośćuczynienia, jak i odsetek. W zakresie zadośćuczynienia, w punktach 1 i 2, zarzucono obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., zaś w punkcie 3 zawarto zarzut odwoławczy błędu w ustaleniach faktycznych. W przedmiotowej sprawie błąd w ustaleniach faktycznych miałby nastąpić w wyniku obrazu przepisów postępowania, tj. art. 7 k.p.k. przez błędną ocenę dowodów i art. 410 k.p.k., przez pominięcie dowodów. Zatem błąd w ustaleniach faktycznych miałby charakter wtórny, gdyż obraza przepisów postępowania mogła mieć wpływ na treść wyroku, poprzez dokonanie błędnych ustaleń faktycznych. Nie ma więc potrzeby formułowania dodatkowo zarzutu odwoławczego lub wskazywania jako dodatkowego uchybienia błędu w ustaleniach faktycznych. Wywiedzione w apelacji pełnomocnika wnioskodawców zarzuty obrazu prawa procesowego, oraz błędu w ustaleniach faktycznych, w istocie sprowadzają się do		

	zakwestionowania wysokości zadośćuczynienia, która to kwota, w ocenie skarżącego jest niewspółmierna do rozmiaru i intensywności doznanych przez pokrzywdzonego krzywd i cierpień, co wynika z pominięcia warunków bytowych, stosowania terroru, maltretowania, jak również wykonania wyroku śmierci przez rozstrzelanie oraz ukrycia zwłok. Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podał okoliczności, którymi kierował się wydając orzeczenie. Należy podkreślić, że stosując przepisy, w tym art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, sąd <i>meriti</i> miał na uwadze, iż przepisy nie przewidują żadnych sprecyzowanych kryteriów określania wysokości zadośćuczynienia. Trzeba zaznaczyć, że przy określaniu kwoty zadośćuczynienia sąd dysponuje pewną dozą uznaniowości, skoro przepis kodeksu cywilnego wskazuje jedynie, że zadośćuczynienie ma być „odpowiednie”. Jak słusznie podkreśla się w orzecznictwie, wysokość zadośćuczynienia ma charakter ocenny. Jakkolwiek sposób jego miarkowania jest w pewnym zakresie określony prawem, to jednak sąd dysponuje stosunkowo szerokim marginesem swobody orzekania (zob. postanowienie SN z dnia 24 listopada 2021 r., IV KK 438/21; postanowienie SN z dnia 8 czerwca 2021 r., V KK 102/21). Okoliczność, że zdaniem apelującego zasądzona kwota zadośćuczynienia jest niewystarczająca nie oznacza jeszcze, że orzekający ją sąd dopuścił się uchybienia (zob. postanowienie SN z dnia 5 marca 2020 r., IV KK 632/19). W konsekwencji, zarzut wadliwego określenia wysokości zadośćuczynienia może być uwzględniony jedynie w sytuacjach, w których przyznane zadośćuczynienie w sposób oczywisty i rażący nie odpowiada relewantnym okolicznościom, występującym w danej sprawie, jest niewspółmierne do stopnia i długotrwałości cierpień doznanych przez wnioskującego o zadośćuczynienie (zob. postanowienie SN z dnia 18 grudnia 2012 r., III KK 275/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 listopada 2013 r., II AKa 203/13, LEX nr 1409175). Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku pozwala na uznanie, że przy ustalaniu wysokości zasądzanego zadośćuczynienia w kwocie 633.333,33 złotych, sąd <i>meriti</i> kierował się rozmiarem cierpień doznanych przez A. K. oraz czasookresem pozbawienia wolności. Ustalenie, że zasądzona kwota zadośćuczynienia spełnia walor sprawiedliwej rekompensaty nie jest dowolne. Sąd Okręgowy miał bowiem na uwadze: fakt naruszenia dóbr osobistych A. K. takich jak prawo do wolności, godności osobistej, intymności,
--	--

prawo do udziału w życiu rodzinnym, a więc łącznego naruszenia kilku dóbr tego rodzaju; nasilającą dolegliwość krzywdy, długość okresu pozbawienia wolności (6 miesięcy i 10 dni, tj. 194 dni), mającą bezpośredni związek z czasem trwania uszczerbku w dobrach osobistych poszkodowanego, rozmiar fizycznych i psychicznych cierpień i choć te ostatnie trudno jest precyzyjnie ocenić (głównie z uwagi na ich subiektywny charakter), to jednak natężenie tej krzywdy sąd ocenił jako znaczne. Podczas orzekania uwzględniono także, że „A. K. przez okres ponad 6 miesięcy nie miał wolności, ani nawet pełnej swobody ruchu, znacznie ograniczono mu prawo do intymności, umieszczając go najpierw w piętnującym miejscu jakim był areszt, a następnie w więzieniu; ponadto przez okres aresztowania stał pod zarzutami popełnienia przestępstw zagrożonych surową karą, co z pewnością oddziaływało obciążająco na jego psychikę, a następnie mierzył się z ciężarem orzeczonej kary śmierci; na krzywdę psychiczną składa się ponadto: zbędność pozbawienia wolności, poczucie bezsilności osadzonego, zmiana życia mężczyzny w sile wieku i związane z tym początkowe pogorszenie perspektywy na przyszłość a następnie - po wyroku - całkowita utrata tej perspektywy; złe warunki egzystencjonalne w okresie pozbawienia wolności; elementem związanym z cierpieniami psychicznymi, jaki Sąd wziął pod uwagę było też nagłe rozerwanie więzi z rodziną - przede wszystkim z żoną i synami oraz fakt, że nie miał on możliwości zobaczenia się z nimi, a także i to, że po jego aresztowaniu, a przede wszystkim po zapadłym w jego sprawie wyroku, niewątpliwie miał on świadomość trudnego położenia w jakim, te najbliższe mu osoby, się znalazły”. Zasadzona kwota stanowi iloczyn ilości miesięcy w których A. K. był pozbawiony wolności z kwotą 100.000,00 za każdy miesiąc rzeczywistego pozbawienia wolności ($6 \times 100.000,00 = 600.000,00$) oraz za niepełny miesiąc pozbawienia wolności tj. 10 dni ($100.000,00 : 30 = 3.333,33 \times 10 = 33.333,33$). Wobec powyższego kwota należna każdemu z wnioskodawców wyniosła 316.666,66 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

Chybiony jest zarzut pominięcia przy ustalaniu kwoty zadośćuczynienia takich okoliczności jak wykonanie wyroku śmierci przez rozstrzelanie A. K. oraz okoliczności ukrycia jego ciała i nieprzekazania ich rodzinie. W uzasadnieniu apelacji skarżący wprost stwierdził, że w innych sprawach sądy przyjmowały kwotę 1 miliona zł i zasądzały ją z tytułu wykonania kary śmierci, przy czym skarżący nie przywołał nawet

jednego takiego wyroku. Powołując się zaś na sprawę rotmistrza P. skarżący wskazał na uzasadnienie sądu, że brak informacji o miejscu złożenia ciała może wskazywać, jak był traktowany w czasie śledztwa. Powyższe oznacza, że decydujące dla sądu były okoliczności związane z traktowaniem rotmistrza P. za życia, a nie sama śmierć i ukrycie zwłok.

Sąd Okręgowy słusznie przyjął w przedmiotowej sprawie, że chodzi w niej o roszczenie, które przysługiwałoby represjonowanemu, a nie jego osobom najbliższym, w tym dzieciom. Sprawa obejmuje zatem roszczenia z tytułu krzywd i cierpień odniesionych za życia poszkodowanego, który jest jedyną osobą uprawnioną do wystąpienia z roszczeniem o zadośćuczynienie. Jak słusznie wskazał sąd I instancji, ustawa pozwala na zaspokojenie zadośćuczynienia tylko za okres do śmierci uprawnionego. Zatem zarzut skarżącego, że sąd nieprawidłowo rozgraniczył cierpienia wywołane aresztowaniem od faktu wykonania wyroku śmierci poprzez rozstrzelanie i niezapewnienie ciała pochówku, jest całkowicie niezasadny. A przecież to właśnie na tej podstawie skarżący buduje podstawę zarzutów odwoławczych, które powinny skutkować zmianą wysokości zadośćuczynienia.

Sąd I instancji zgromadził w niniejszej sprawie materiał dowodowy wystarczający dla dokonania słusznego rozstrzygnięcia, poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które są rezultatem oceny zebranych w sprawie dowodów, przeprowadzonej zgodnie z regułą określoną w art. 7 k.p.k. Autor apelacji zaprezentował zaś jedynie polemiczne stanowisko, a w konsekwencji nie wykazał trafności postawionej tezy o przekroczeniu przez ten sąd granic swobodnej oceny dowodów. Zdaniem sądu odwoławczego, dokonana przez Sąd Okręgowy ocena zgromadzonych w sprawie dowodów nie zawiera błędów natury faktycznej lub logicznej, respektuje zasady wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego, a zatem brak jest uzasadnionych podstaw, aby tę ocenę skutecznie zakwestionować.

Bezpodstawny jest również zarzut obrazy art. 410 k.p.k. Wbrew stanowisku skarżącego, wszystkie istotne okoliczności, mające wpływ na wysokość zadośćuczynienia, w tym także te wymienione w treści omawianego zarzutu, zostały przez sąd *meriti* rozważone i w należyty sposób uwzględnione. Sąd I instancji poddał analizie i ocenie wszystkie

zgromadzone w sprawie dowody i wynikające z nich okoliczności, zaś te które obdarzył walorem wiarygodności poczynił podstawą prawidłowo dokonanych ustaleń faktycznych. Sąd pominął jedynie nieistotne dla meritum sprawy okoliczności, związane ze śmiercią poszkodowanego i potraktowaniem jego ciała.

Zarzuty apelacyjne zasadniczo sprowadzają się do nieuprawnionej polemiki z ustaleniami sądu, wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku, bez wykazania, jakich konkretnie uchybień w zakresie zasad logicznego rozumowania dopuścił się sąd w ocenie zebranego materiału dowodowego. Możliwość zaś przeciwstawienia ustaleniom sądu orzekającego odmiennego poglądu nie może prowadzić do wniosku o dokonaniu przez sąd błędu w ustaleniach faktycznych (por. np. wyrok SN z dnia 24 marca 1975 r., II KR 355/74).

Wypada także przypomnieć, iż w orzecznictwie powszechnie prezentowany jest pogląd, że wysokość zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, przyznawanego na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. 2021.1693 tj., zwanej "ustawą lutową"), należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, co implikuje stwierdzenie, że zarzut wadliwego określenia wysokości zadośćuczynienia może być uwzględniony jedynie w sytuacjach, w których przyznane zadośćuczynienie w sposób oczywisty i rażący nie odpowiada relewantnym okolicznościom występującym w danej sprawie, a więc jest niewspółmierne do stopnia i długotrwałości krzywd doznanych przez represjonowanego (zob. wyrok SN z dnia 17 stycznia 2001 r., II KKN 351/99, LEX nr 51452; wyrok SN z dnia 3 lipca 2007 r., II KK 321/06, LEX nr 299187; wyrok SN z dnia 12 sierpnia 2008 r., V KK 45/08, LEX nr 438427; postanowienie SN z dnia 27 lipca 2005 r., II KK 54/05, LEX nr 152495; postanowienie SN z dnia 18 grudnia 2012 r., III KK 275/12, LEX nr 1232288; wyrok SA w Łodzi z dnia 5 listopada 2013 r., II AKa 203/13, LEX nr 1409175; wyrok SA w Poznaniu z dnia 30 września 2014 r., II AKa 194/14, LEX nr 2564353; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 23 września 2015 r., II AKa 219/15, LEX nr 1927507; wyrok SA w Gdańsku z dnia 20 grudnia 2018 r., II AKa 381/18, LEX nr 2698116). Powyższe oznacza, że ustalenie odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia należy do dyskrecyjnej władzy sędziego i tylko wtedy, gdyby

	doszło do rażąco niesprawiedliwego rozstrzygnięcia w tym zakresie, sąd odwoławczy władny byłby dokonać zmiany orzeczenia. Z kolei ocena, czy zachodzi rażące określenie wysokości zadośćuczynienia dokonywana jest na podstawie wszystkich okoliczności sprawy i z uwagi na jej uznaniowy charakter jest przejawem dyskrecjonalnej władzy sądu <i>meriti</i> (zob. postanowienie SN z dnia 10 czerwca 2021 r., I CSK 111/21; postanowienie SN z dnia 30 marca 2021 r., IV KK 517/20; postanowienie SN z dnia 8 stycznia 2020 r., IV KK 169/19). Wszystkie okoliczności sprawy sąd <i>a quo</i> uwzględnił i ustalił wysokość zadośćuczynienia w ramach swej dyskrecjonalnej władzy. Nie można zatem stwierdzić, aby doszło do uchybienia w określeniu wysokości zadośćuczynienia. Reasumując, zasądzona na rzecz wnioskodawców tytułem zadośćuczynienia kwota łączna 633.333,33 złotych z pewnością nie jest rażąco niska i nie ma charakteru symbolicznego, lecz przedstawia realnie odczuwalną wartość ekonomiczną, adekwatną do warunków gospodarki rynkowej. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy trafnie zarazem uznał, że kwota zadośćuczynienia żądana przez pełnomocnika wnioskodawców, w wysokości ponad 31 milionów złotych za 194 dni pozbawienia wolności, gdy dla porównania w sprawie rotmistrza P. zażądano 26 milionów złotych za 383 dni, była wręcz rażąco zawyżona i na gruncie niniejszej sprawy brak było podstaw do ustalenia go w tak ogromnej w polskich realiach ekonomicznych kwocie. Zadośćuczynienie ma bowiem służyć złagodzeniu doznanej krzywdy i nie powinno być źródłem wzbogacenia się (zob. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 27 września 2018 r., II AKa 225/18, LEX nr 2583359). Reasumując, sąd <i>meriti</i> w sposób właściwy ocenił zgromadzone dowody i dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, a rozstrzygając o zadośćuczynieniu za krzywdę uwzględnił wszystkie wynikające z materiału dowodowego okoliczności mające znaczenie dla ustalenia jej wysokości. Zasądzona kwota w żadnym razie nie może być przy tym uznana, jak twierdzi skarżący, za niesprawiedliwą w stopniu rażącym, pozbawiającą godności pokrzywdzonego.
--	--

Jako oczywiście niezasadny należało uznać także zarzut obrazy prawa materialnego w postaci art. 481 § 1 k.c. poprzez nieprzyznanie od zasądzonej sumy odsetek ustawowych za opóźnienie.

Na wstępie przypomnieć należy, że z dniem 1 stycznia 2016 r., na mocy ustawy z dnia 9 października 2015 r. zmieniającej kodeks cywilny (t.j. Dz. U. 2015, poz. 1830), zmodyfikowano także treść przepisu art. 481 k.c. W wyniku dokonanej nowelizacji obecnie odróżnia się dwie odrębne instytucje (i kategorie pojęciowe), a mianowicie: odsetki ustawowe (o których mowa w art. 359 § 2 k.c.), określane niekiedy mianem odsetek ustawowych „zwykłych” oraz odsetki ustawowe za opóźnienie, które zostały uregulowane w art. 481 § 2 k.c.

W tym miejscu warto podkreślić, że w inicjującym postępowanie wniosku o zadośćuczynienie i odszkodowanie zawarto wnioski o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie, na co powołuje się skarżący w apelacji. Jednak słusznie wskazał Sąd Okręgowy w Warszawie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że pismem z dnia 9 sierpnia 2023 r. pełnomocnik wnioskodawców zmodyfikował ten wniosek, poprzez żądanie zasądzenia jedynie odsetek ustawowych, rezygnując także z odszkodowania i symbolicznego upamiętnienia (k. 494 akt, wcześniej k. 242). Na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2023 r. pełnomocnik podtrzymał to stanowisko (k. 497v, wcześniej 245v). Co istotne, w trakcie rozprawy kasacyjnej żadna ze stron nie podnosiła kwestii żądania odsetek za opóźnienie. W tej sytuacji stwierdzić trzeba, że orzeczenie sądu *meriti* w przedmiocie zasądzenia odsetek ustawowych zapadło w wyniku uwzględnienia zmodyfikowanego wniosku skarżącego, co oznacza brak podstaw do formułowania zarzutu apelacyjnego w tej kwestii.

Niezależnie jednak od powyższego Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że w przedmiotowej sprawie wnioskodawca nie miał podstaw do wystąpienia z żądaniem odsetek za opóźnienie, albowiem wniosek taki był przedwczesny. Zgodnie z treścią art. 481 § 1 k.c., wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. Tymczasem do czasu uprawomocnienia się orzeczenia dłużnik nie pozostaje w zwłoce, a zatem dopiero po uprawomocnieniu się wyroku, powstaje formalna możliwość wystąpienia z takim żądaniem. Skoro orzeczenia

wydane na podstawie art. 8 ust. 1 i 4 ustawy lutowej stają się wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia i dopiero z tą chwilą można przyjąć, że Skarb Państwa powinien spełnić świadczenie, ponieważ dopiero z wydaniem prawomocnego orzeczenia wysokość świadczenia jest znana, to trafne jest zasądzenie zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku (zob. uchwała SN z 10 grudnia 1991 r., I KZP 35/91, OSNKW 1992/3-4/26; postanowienie SN z dnia 4 listopada 2021 r., II KK 495/21; postanowienie SN z dnia 14 lipca 2022 r., III KK 356/21). Za zasadnością powyższej interpretacji świadczy pośrednio orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2023 r., sygn. akt I KA 22/22, w którym stwierdzono, że „w wypadku roszczeń dotyczących odszkodowania i zadośćuczynienia tak na podstawie przepisów Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, jak i ustawy lutowej, określone kwoty muszą zostać zasądzone wraz z odsetkami ustawowymi. Wynika to z treści art. 359 § 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe. Ponieważ roszczenie w tym wypadku miało charakter oparty o ustawę, art. 481 k.c. regulujący odsetki za opóźnienie nie mógł mieć zastosowania”. Zatem dopiero od momentu opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie. Reasumując, w sprawach dotyczących odszkodowania i zadośćuczynienia orzeczonego na podstawie kodeksu postępowania karnego oraz ustawy lutowej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie na podstawie art. 481 § 1 k.c., dopiero od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.	
Wniosek	
1. o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie w punkcie I odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, 2. o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie żądań wnioskodawców w dalszej dochodzonej części, tj. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców dalszej kwoty tytułem zadośćuczynienia za doznaną przez niego	☐ zasadny ☐ częściowo zasadny ☒ niezasadny

	krzywdę wynikającą z niewątpliwie niesłusznego pozbawienia wolności oraz wynikłe z wykonania wyroku Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie z dnia 8 sierpnia 1952 roku sygn. akt Sn 15/52, ewentualnie 3. o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.	
	<i>Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.</i>	
	Niezasadność podniesionych zarzutów uniemożliwia uwzględnienie wniosków odwoławczych sformułowanych przez skarżącego.	
1. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU		
1.	----- <i>Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności</i> -----	
2. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO		
5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji		
1.	<i>Przedmiot utrzymania w mocy</i> Wyrok sądu I instancji został utrzymany w mocy. <i>Zwięźle o powodach utrzymania w mocy</i>	

	Sąd I instancji nie dopuścił się obrazy przepisów prawa materialnego, procesowego, ani błędu w ustaleniach faktycznych. Wszystkie zarzuty podniesione w apelacji okazały się bezzasadne. Nie stwierdzono także innych uchybień, które mogłyby mieć wpływ na treść wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie, w szczególności tych, o których mowa w art. 439 k.p.k. i art. 440 k.p.k. Apelacja pełnomocnika nie była skuteczna. Zgromadzony w przedmiotowej sprawie materiał dowodowy pozwolił w pełni oraz w sposób niebudzący wątpliwości na wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie, które zdaniem sądu odwoławczego jest prawidłowe.	
5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji		
1.	<i>Przedmiot i zakres zmiany</i>	

	<i>Zwięźle o powodach zmiany</i>	

5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji		
5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia		
1.1.	-----	☐ art. 439 k.p.k.
	<i>Zwięźle o powodach uchylenia</i>	

2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	☐ art. 437 § 2 k.p.k.
	<i>Zwięźle o powodach uchylenia</i>	

3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	☐ art. 437 § 2 k.p.k.
	Zwięźle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia	

4.1.	-----	☐ art. 454 § 1 k.p.k.
	Zwięźle o powodach uchylenia	

5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania		

5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku		
<i>Punkt rozstrzygnięcia z wyroku</i>	<i>Przytoczyć okoliczności</i>	
-----	-----	

1. KOSZTY PROCESU	
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
2	Podstawą decyzji o obciążeniu Skarbu Państwa wydatkami poniesionymi w postępowaniu odwoławczym był art. 13 Ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego z dnia 23 lutego 1991 r. (t.j. Dz. U. 2024, poz. 442)
2. PODPIS	
SSN Adam Roch SSN Ryszard Witkowski SSN Anna Dziergawka	

[J.J.]

[ms]